

Základní principy psychologické diagnostiky

Psychodiagnostika dětí a mládeže

Přednáška 1

Prof. PhDr. I. Čermák, CSc.

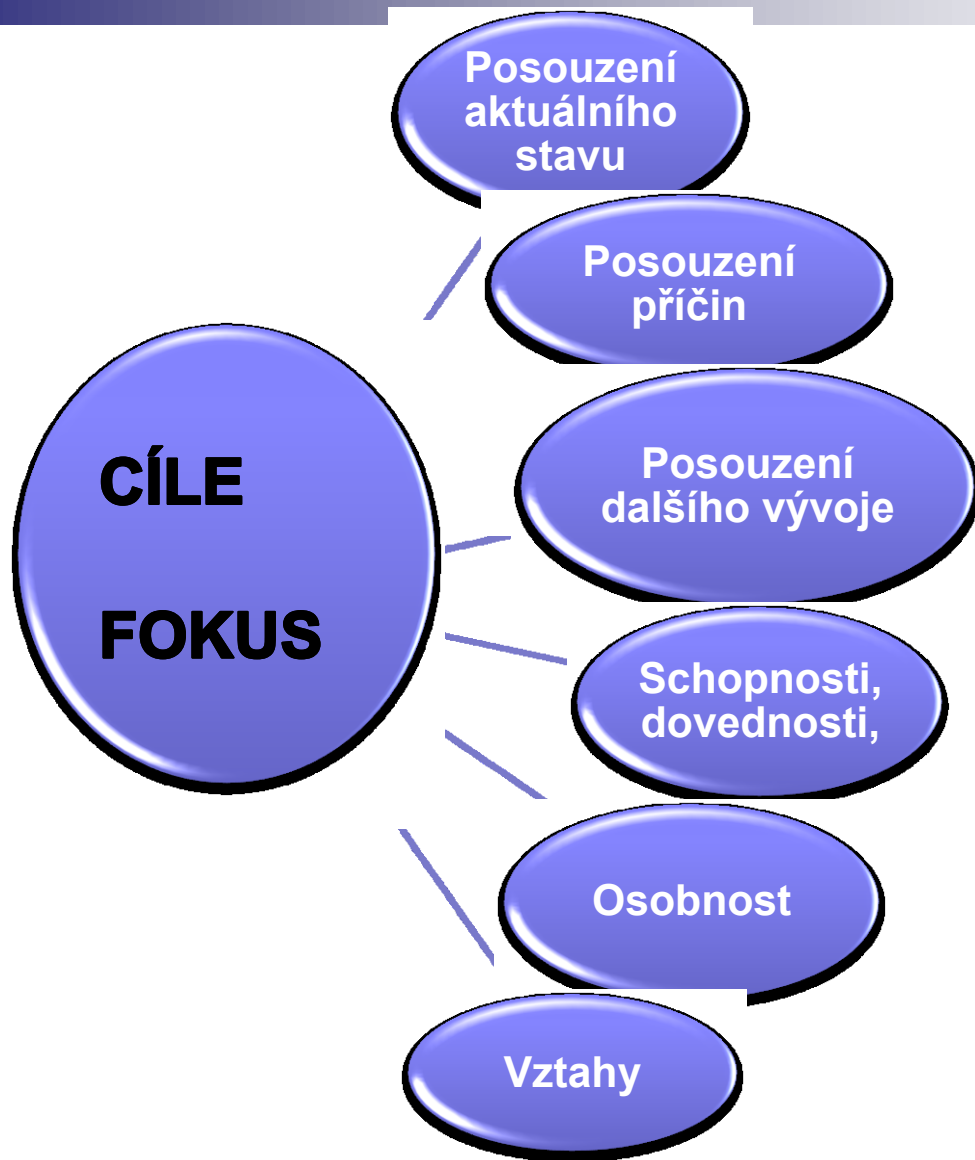
Obsah přednášky

- 1. Psychologická diagnostika – vymezení a cíle, typy metod**
- 2. Charakteristiky psychodiagnostických metod-testových a klinických (psychometrický a klinický přístup)**
- 3. Teoretické modely: medicínský, psychodynamický, psychometrický, sociální učení, sociální kognice, behaviorální, zaměřený na řešení problému, kolaborativní a terapeutická diagnostika)**
- 4. Etické souvislosti**

Co je to psychologická diagnostika dětí a dospívajících?

Aplikovaná psychologická disciplína odpovídající na otázku: Jak **jedinec** funguje v určité **oblasti života**?

Psychodiagnostické metody

Klinické

Testové

Pozorování

Rozhovor

Anamnéza

Analýza
spontánních
produktů

Vývojové škály

Testy inteligence

Testy speciálních schopností

Dotazníky

Projektivní testy

Testové metody

Scoring for Interpersonal Decentering

Card	N of Interactions	Highest Decentering Score	Average Decentering Score	Affective Scale
1	6	6	4.5	Parents -2 OR: (Father -2 Mother -2)
2	8	6	2.4	Mother +1 Father -1
3B1	11	9	4.1	Spouse (anticipated)-1
4	7	6	2.5	Non-Anticipated-Affect -1
5	7	6	2.5	Spouse (anticipated)-2
6GF	10	9	3.2	Parents +2 OR: (Mother +2 Father +2)
7	7	6	3.3	Spouse (anticipated)-2
8	2	2	2.0	Peer/ Same Sex +2
9	6	6.0	6.0	Father +2
10	6	6.0	4.2	

Charakteristiky testových metod

- Nepřímé měření
- Objektivita
- Standardizace (normalizace a normy)
- Chyby měření

Charakteristiky testových metod

- **Reliabilita** (stabilita v čase, stabilita paralelních forem, split-half, vnitřní konzistence-Guttman Cronbachovo alfa, shoda posuzovatelů, aj)
- **Validita** (*obsahová*: zjevná, výběrová, faktorová, *empirická*: prediktivní, souběžná, inkrementální, diferenciální, *konstruktová*)

Charakteristiky testových metod

- **Normy**
- **Skóry:** hrubý, odvozený(vážený),
- **Vážené skóry:** věkové, percentily, standardní skóry (různé, odvozeny od z-skórů, též IRT, ipsativní, interaktivní, index relativní zběhlosti, atd.)

K teorii měření viz např: Urbánek, T., Denglerová, D., Širůček, J. (2011). Psychometrika. Měření v psychologii. Praha: Portál

Charakteristiky klinických metod

- Nemají stanoveny normy
- Základem jsou empirická data
- Zkušenost diagnostika
- Problematická validita a reliabilita
- Celostní pojetí osobnosti

Základní součásti psdg.metody

- **testový sešit a záznamové archy,**
- **šablona (klíč) pro vyhodnocení odpovědí**
- **uživatelská příručka (manuál)**

Teoretické modely: lékařský

- Specifická abnormalita mozkové činnosti
- Organická etiologie

Teoretické modely: psychodynamický

- Nevědomé motivy, konflikty, obrany, regrese, osobnostní struktury
- Idiografická formulace případu
- Klinická predikce
- Projektivní testy
- Klinická, případová studie

Teoretické modely: psychometrický

- Měření rysů (osobnosti, inteligence)
- Administrace a skórování – standardizováno
- Mnoho položek vede k identifikaci syndromu
- Kvantitativní skóry
- Normy a kriteria
- Srovnatelnost jedince s relevantní skupinou
- Co je potenciálně využitelné ke kontrole problémového chování dítěte?

Teoretické modely: Behavioral-Systems Assessment, BSA

1. Důraz na kognice, emoce, chování vyskytující se v situacích (nikoli rysy nebo dispozice)
2. Idiografický a individualizovaný přístup
3. Situační vliv na chování
4. Stabilita i nestabilita chování dítěte a rodiny
5. Orientace na systémy: dítě a rodina, kontext výskytu charakteristik, struktura a funkční vztahy mezi situacemi, chováním, emocemi, etc.
6. Souběžná kontrola proměnných vztahujících se k minulosti
7. Doména: chování, kognice, emoce jako takové, nikoli jako příčina potíží
8. Relevance pro terapii
9. Multimethodová strategie
10. Procesová a zpětnovazebně se hodnotící strategie
11. Empiricky zakotvená

Model diagnostického procesu jako řešení problému

Fáze 1: Identifikace a objasnění (kdo je klientem, co je problémem z pohledu klienta, co bude smyslem diagnostiky)

Fáze 2: Sběr dat (jaké informace jsou potřeba, jaké metody jsou nejlepší pro získání těchto informací a které nejvhodnější pro konkrétního klienta, problém a situaci)

Model diagnostického procesu jako řešení problému

Fáze 3: Analýza (potvrzuje dg zjištění předložený problém, jaké další informace poskytuje dg. proces o problému, Jak mohou zjištění odpovědět na související otázky, chybí nějaká informace, která je potřebná k analýze problému, jak ji získat?)

Fáze 4: Řešení a hodnocení (co je cílem intervence, nejvhodnějším druhem intervence, jaké jsou dostupné zdroje pro její použití, jaké metody dg. Používat v průběhu terapie, jak posoudit efektivitu intervence?)

Terapeutická diagnostika (therapeutic assessment, collaborative therapeutic assessment), Stephen E. Finn

- Finn, S.E. (2007). In Our Clients' Shoes: Theory and Techniques of Therapeutic Assessment, Routledge
- Finn, S.E., Fischer, C.T., Handler, L. (2012). Collaborative/Therapeutic Assessment: A Casebook and Guide

Etické souvislosti diagnostiky

Viz např.:

Standardy pro pedagogické a psychologické testování
(2001). Praha: Testcentrum